

**DIVIZIA 9 INFANTERIE DIN DOBROGEA
ÎN CEL DE-AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL
(1944-1945)**

Costin SCURTU*

Cuvinte cheie: *Al Doilea Război Mondial; Divizia 9 infanterie; Constanța; Transilvania de nord-vest;*

Key words: *WWII; 9th Infantry Division; Constanța; Northwest Transylvania;*

Abstract

Following the received orders, Rear Admiral Horia Macellariu decided to save Constanța, which was facing 40 German ships with more than 140 fire holes on board which, through a gesture, could destroy the city of Constanta. Long talks, but effective, with former ally, German Admiral Brinkman led to an incredible solution: although in a tough situation, the Germans left the Constanța port without firing a single cartridge, conditioning imposed by the Romanian Rear Admiral in the agreement document. In Dobrogea, German land resistances were weaker and less organized. Another peculiarity of the area was that Dobrogea had been declared by the Soviets after 23 August 1944, area of operations, then occupation zone. In early September 1944 the Dobrogea Division began its glorious road on the Western Front. Fighting continued in the territories of Hungary and Czechoslovakia.

Mareșalul Ion Antonescu a optat să continue războiul în tabăra germană. În cursul întrevederilor cu Hitler din 26-28 februarie și 5 august 1944, mareșalul l-a convins pe Führer în privința capacității reale a României de a rămâne „prezentă” de partea Axei. A fost și motivul pentru care, în februarie 1944, Adolf Hitler a contramandat urgent ordinul de pregătire a planului operațiunii *Margaretha II* - ocuparea României în caz de defecțiune⁸¹¹.

Contraamiralul Horia Macellariu, la 23 august 1944, a trebuit să înțeleagă importanța poziției sale decisive pentru apărarea Constanței și Dobrogei că se află între cleștii Sovietelor (până atunci inamici, brusc, aliați) și cei ai germanilor (până atunci aliați, dintr-o dată inamici), ideea de credință față de neam, a celei de trădare față de un aliat, a celei de aliere cu un fost dușman, a celei de apărător al jurământului depus...

În urma ordinelor primite, distinsul ofițer a luat decizia de a salva Constanța, din fața a 40 de nave germane cu peste 140 de guri de foc la bord, care, printr-un gest, ar fi putut distruge orașul Constanța. Discuții lungi, dar eficiente, cu fostul aliat,

* Muzeul Militar Național „Regele Ferdinand I”, Filiala Constanța

⁸¹¹ Cezar Măță, *Serviciile secrete ale României în Războiul Mondial (1939-1945)*, Iași, Casa Editorială Demiurg, 2010, pp. 194-195.

amiralul german Brinkman, au condus la o incredibilă soluție: deși într-o situație grea, germanii au părăsit portul Constanța fără a trage un singur cartuș, condiționare impusă de contraamiralul român în actul de înțelegere. O mare victorie a lui Macellariu despre care prea puțini știu. Acest act a fost folosit drept un mare cap de acuzare al comuniștilor pentru încarcerarea contraamiralului pentru trădare și pactizare cu inamicul: „Germanii au fost lăsați să plece. Nu au fost atacați de Marina Română. Macellariu a pactizat cu prietenul său Brinkman”⁸¹².

La 24 august 1944, orașul era lovit de o dublă amenințare: rușii și germanii voiau să arunce orașul în aer. La o zi după ce românii au întors armele împotriva fasciștilor, germanii au început retragerea, pe uscat și pe mare. Supraviețuitorii zilei care a schimbat istoria mai sunt puțini⁸¹³. Există totuși nenumărate memorii scrise ale lunii în care România a întors armele împotriva Germaniei și a haosului care a urmat imediat după această decizie. Constanța era unul dintre punctele-cheie pentru germani: aici se afla concentrată o mare parte a flotei și a trupelor de uscat, și tot aici funcționa Comandamentul Serviciului de Informații German pentru întreaga Peninsulă Balcanică.

În Dobrogea, rezistențele germane au fost mai slabe și mai puțin organizate. În sud, Corpul 2 armată român (diviziile 10 infanterie și 9 infanterie-instrucție), comandat de generalul de corp de armată Nicolae Dăscălescu, sprijinit de militari din diviziile de Mare și de Dunăre, au capturat în jur de 12.000 militari germani. În sprijinul acțiunilor de luptă de pe cursul Dunării, au acționat și Grupul 7 bombardament ușor „IAR-37” și Escadrila 78 bombardament Heinkel „He 111 H-6” care au atacat în mai multe rânduri navele germane ce se retrăgeau în amonte. În acțiunile din această zonă trupele române au pierdut 230 militari. În noaptea de 26/27 august, Cercul Teritorial Constanța i-au fost incediate și distruse magazinele dispuse la Cernavodă de către flota germană, care se retrăgea pe Dunăre.

O alta particularitate a spațiului a fost aceea ca Dobrogea fusese declarată, după 23 august 1944, zonă de operații, apoi zonă de ocupație. De aceea, Constanța a găzduit cea mai mare garnizoană sovietică din țară, unde au funcționat comandamentele superioare ale trupelor sovietice pentru întreg sectorul sud-estic. Acest lucru nu a fost lipsit de importanță: pe de o parte, a influențat „excesul de zel” al forțelor de represiune locale, dornice să câștige bunăvoința sovieticilor; pe de alta parte, a alimentat dușmania locuitorilor față de stăpânitorii de la răsărit.

⁸¹² Contraamiralul Horia Macellariu a fost condamnat la muncă silnică pe viață! Pedeapsa a fost redusă la 25 de ani de muncă silnică din ianuarie 1963, a fost eliberat după amnistierea din 1964. A stat în închisoare 16 ani! Contraamiralul avea să comenteze: „Cândva, când pasiunile politice se vor atenua, realitatea va apare în tot adevărul ei!”

⁸¹³ În cel de-al Doilea Război Mondial în zona Constanței erau aerodormul militar Palas, desființat în anii '60 din secolul trecut, comandamentul mai există și astăzi și în el sunt birourile oieriei, La Palazu Mare erau doar hidroavioanele românești. Hangarele există și astăzi, iar comandamentul este actualul spital de plămâni. Aerodromul Mamaia era lângă Năvodari. Hangarele din fundal există și astăzi însă sunt folosite ca depozite de către o firmă de legume, aerodromul Tataia - clădirile mai există și astăzi, aeroportul Constanta din zona CET, clădirile există și astăzi, hangarele sunt acum sală de sport, iar aerogara o elegantă cladire art deco care adăpostește birouri, precum și aerodromul Kogalniceanu, care era doar o pista inierbată cu 2-3 corturi. De asemenea, pe zona costieră funcționau trei radare FUMO 214, date de germani, unul e la Lazu și două între Eforie Sud și Tuzla, azi mai sunt doar fundațiile acestora.

La 5 septembrie 1944, comandamentul Grupării de armate german „Ucraina de Sud” a declanșat acțiuni ofensive de anvergură în centrul Transilvniei. Direcțiile de atac ale inamicului erau: Târgu Mureș - Târnăveni (D 8 cavalerie SS germană, întărită cu patru batalioane de inf ungară și 20 de tancuri); Luduș - Blaj (Divizia 2 blindate ungară, întărită cu câteva batalioane de infanterie și tancuri) și Cluj-Alba Iulia (diviziile 7 și 26 infanterie din C 2 armată ungară), acestea din urmă constituind direcția principală de ofensivă⁸¹⁴.

Scopul ofensivei germano-ungare era „de a cuceri trecătorile din Carpații Meridionali și de ale zăvoari”, înaintea de sosirea trupelor române și sovietice⁸¹⁵.

Forțele inamic erau superioare trupelor care apărau fășia ce aparținea Corpului 6 teritorial⁸¹⁶. Corpul Motomecanizat avea misiunea să sprotine Corpul 6 armată cu focul celor două regimente de artilerie grea și cu R 34 inf din D 9 I, care sosise deja în zonă și ocupa aliniamentul Cucurda - Sălcud.

Sovieticii au orchestrat controlul printr-o gamă de metode, mergându-se de la cele specifice în domeniul serviciilor secrete până la intervenții brutale, așa cum s-a întâmplat la mijlocul lunii septembrie 1944, când, la ordin sovietic, toate stațiile radio ale Serviciului Secret Special de Informații au fost sigilate și au întrerupt, fără excepție, toate legăturile Centralei cu rezistențele din teritoriu și din exterior, paralizându-se practic întreaga activitate informativă a României⁸¹⁷.

Astfel, după eroicele misiuni îndeplinite pe frontul sovietic, transmisioniștii dobrogeni, sub comanda căpitanului Ion Eremia, au îndeplinit ordinul la 24 august 1944, de a tăia firele telefonice care legau Comandamentul german de unitățile subordonate din zona Constanței, precum și realizarea legăturilor pentru asigurarea conducerii în luptă a Diviziei 9 infanterie în Dobrogea, pe trei mari grupe :

1. Gr. Ta Năvodari din B1/R.40 I + 2 Cp./B2 și 4/R.40 I.
2. Gr. Ta Constanța din B.2,3/R.34 I + B.2/R.36 I.
3. Gr. Ta Mangalia din B.1 + 3/R.36 I.

De asemenea, alte două poziții au fost în zonele orașelor Medgidia și Cernavodă, în zona Bărăgan (Gara Ciulnița, Slobozia, Tunari, Otopeni, Prahova-Sud-Ploiești, Brazi), deși era o arie vastă ca întindere, dar scurtă ca timp, doar până la 31 august 1944.

Colonelul Ioan Iucăl⁸¹⁸ în primăvara anului 1944 a fost numit la comanda Brigăzii 9 Infanterie din Constanța. De la 23 august 1944 a condus brigada în luptele de dezarmare a trupelor germane din Dobrogea și din împrejurimile capitalei, remarcându-se în eliberarea gării Scroviștea (județul Ilfov) și în degajarea șoselei București - Ploiești.

⁸¹⁴ Grigore Ploieșteanu, Vasile T. Suci, Lazăr Lădăriu, *Epopoea de pe Mureș*, Târgu Mureș, Revista Vatra, 1985, p. 24.

⁸¹⁵ Ibidem, p. 25.

⁸¹⁶ Ibidem, p. 26.

⁸¹⁷ Cezar Măță, *op. cit.*, p. 177.

⁸¹⁸ Colonel (r) Constantin Chiper „Veterani în slujba patriei”, VOL.I, Editura Buratino, Ploiești, 2005. pp. 29-31. General de divizie Ioan Iucăl.

Generalul Cotin Ionașcu, comandantul Diviziei 9 infanterie arăta, că: „Corpul motomecanizat din care făcea parte și divizia noastră, a primit misiunea ca, la 9 septembrie 1944, să treacă la ofensivă. M-am instalat la punctul de comandă într-o casă țărănească (din Cetatea de Baltă - n.n.). Aici, la lumina unui opaiț, am redactat ordinul de operație pentru acțiunile din ziua de 9 septembrie. Am hotărât ca în dimineața zilei de 9 septembrie, să atac pentru a elibera satele Cornești și Crăiești și să restabilească situația frontului pe Târnave. Atacul urma să fie executat cu batalioanele 2, 3 și 4 din Regimentul 34 infanterie, și cu batalioanele 1 din Regimentul 40 infanterie și 4 din Regimentul 36 infanterie. Subunitățile aveau să fie sprijinite și protejate de focul întregii artilerii din zonă. Efortul trebuia făcut pe direcția Dealul Viilor - podul de peste Târnava”⁸¹⁹.

Comandantul Regimentului 34 infanterie, colonelul Ion Botea a constatat că inamicul era de tăria a două batalioane și dispunea de câteva autotunuri. Inamicul era organizat la marginea localității Cornești, cât și în interiorul acelei localități. Informații prețioase despre inamic a furnizat de către copilul de trupă, vârsta lui era de opt ani, Marin Lungu⁸²⁰.

La începutul lunii septembrie 1944 a început drumul glorios al diviziei dobrogene pe Frontul de Vest. La începutul lunii octombrie 1944, conform ordinului Grupului de armate general Trofimenko, misiunea Armatei 4 române era ca, în cooperare cu unitățile sovietice, să respingă forțele germane și ungare organizate în sistem defensiv pe Mureș și pe Arieș, să dezvolte ofensiva pe direcția Carei, Nyiregyháza și să iasă pe cursul superior al Tisei. La 8 octombrie 1944, începea cea de-a doua fază a bătăliei Mureșului. Efortul de luptă se făcea de această dată în capul de pod Turda. Inamicul aflat pe Mureșul mijlociu era în plină retragere.

Calitățile colonelului Ioan Iucăl de comandant și de bun organizator au ieșit în evidență în timp ce conducea „Detașamentul colonel Iucăl” în capul de pod de la Oarba de Mureș și pe pantele Dealului Sângeorgiu. A înscris pagini de vitejie în cartea neamului românesc: „Cinci zile și cinci nopți, stă nemișcat sub cel mai greu bombardament, la numai câteva sute de metri de inamic, deplasându-se la posturile de comandă de regiment, batalioane și companii, încurajând și oțelind cu exemplul său trupele ce le comandă”.

La 9 octombrie, divizia dobrogeană, care realizase într-un timp foarte scurt dispozitivul ofensiv, a trecut la atac cu Regimentul 34 infanterie în prima linie, pe direcția loviturii principale. Regimentele 34 și 40 infanterie au atins până la lăsarea serii obiectivul ordonat, anume cucerirea înălțimi Titaimaș, cu cota 412, aflată la circa 10 km nord de Arieș. Inamicul a contraatacat cu un batalion întărit cu 7 tancuri. Acțiunea adversarului a fost respinsă. Cercetarea întreprinsă de grupele înaintate ale regimentelor dobrogene trebuiau să urmărească mișcările inamicului pe timpul nopții. A fost interceptată o radiogramă în clar (necifrată) de la inamic. Era un ordin prin care se cerea trupelor germane să se întărească la teren și să execute în cursul nopții incursiuni în pozițiile românești. În realitate, radiograma interceptată avea de fapt scopul să inducă în eroare trupele dobrogene.

⁸¹⁹ *Ibidem*, p. 53.

⁸²⁰ *Ibidem*, p. 54

Pentru a deruta pe observatorii români, adversarul trimitea informații false și executa trageri de artilerie, pentru a arăta că se pregătesc diferite acțiuni ofensive pe timp de noapte. De fapt, ei erau preocupați pentru a-și schimba dispozitivul și de a se desprinde din luptă cu românii.

Trupele dobrogene au înțeles intențiile inamicului și au trecut la urmărirea lui. Constănenții au constituit un detașament de urmărire, compus din Batalionul 1, întărit cu un pluton anticar și cu o baterie de artilerie de câmp. În seara zilei de 10 octombrie a fost atins Someșul și regimentul a ajuns pe înălțimile de la sud-est de Apahida, aflată la 15 km nord-est de Cluj. Aici a reluat contactul cu inamicul. Generalul Costin Ionașcu scria despre cele petrecute la 10 octombrie, că: „La orele 14 am intrat în Cojocna, însoțit de șeful de stat major și de șeful biroului de operații. Populația, în număr impresionant, ne-a primit cu multă căldură, cu flori, cu pâine și sare după datina străbună”.

Localitatea Apahida îndeplinea un rol strategic în apărarea inamică. Localitatea se afla pe înălțimile dominante aflate pe ambele maluri ale râului Someș, care să bareze comunicația spre Cluj. Aici, inamicul a concentrat importante forțe și mijloace, precum și subunități de tancuri.

Faptele transmisioniștilor dobrogeni reies din ordinele de operații 4, 5, 6, 41, 42, precum O.Z. nr. 409/3 noiembrie 1944, prin care ei sunt evidențiați.

La 22 octombrie 1944, direcția generală a înaintării diviziei dobrogene era spre orașul Carei. După lupte grele, la 23 octombrie, P.C. al diviziei se instalează în casa Mariei Macarei din satul Ghenci, la 5 km sud față de localitatea Carei. La ora 1.00, în noaptea de 23-24 octombrie, R. 36 I împreună cu elementele înaintate de recunoaștere din R. 34 I cucerește casele izolate ale fermei de la 3 km NV Sinmiclaus, la stânga celălalt regiment al diviziei atacă cu un batalion calea de comunicație Ghenci-Carei pe cota 128 m și fermele Bergher-Zibec, cucerindu-le rând pe rând. Au căzut la datorie sold. Ion Cercel și cap. Andrei Zbârcea scriind o pagină de eroism în istoria neamului românesc.

La 25 octombrie 1944, Regimentul 34 Infanterie a intrat în Careiul eliberat și a înălțat steagul românesc pe cea mai înaltă clădire din oraș, iar unitățile luptătoare ale regimentelor 36 I și 40 I au acupat localitățile Calem și Urziceni pe granița româno-maghiară.

Luptele au continuat pe teritoriile Ungariei și Cehoslovaciei. Și aici transmisioniștii au îndeplinit cu succes noile misiuni în ciuda condițiilor extrem de dificile, îmbogățind experiența de luptă a unităților. Compania 132 transmisiuni, indiferent de teren, anotimp și inamic a reușit să asigure legăturile pentru realizarea conducerii continue.

Prin O.Z. nr. 65 din 30 decembrie 1944, dar după luptele duse în regiunea Văii Tornov, în perioada 21-24 decembrie 1944, Compania 132 transmisiuni este citată pentru *eroism și fapte de arme neobișnuite pentru o unitate tehnică*. Pe întuneric și pe o ceață densă, militarii transmisioniști escaladau stâncile din zona muntoasă Vessem Bur, Tegar – cota 768 și Felso-Hegjo, adesea devansând chiar infanteria. Compania 132 transmisiuni a întins legăturile sub focurile artileriei și brandurilor inamice linii către P.C. al regimentului de infanterie. Dar a luat parte în noaptea de 22-23 decembrie

la operațiunile românești și au capturat o grupă inamică ce se infiltrasă în cursul nopții în dispozitivul nostru.

În O.Z.-ul amintit este evidențiată fapta de arme a cap. St. Seinoiu, care folosindu-se de un partizan ceh a adus în pd Luska circa 100 de prizonieri germani. Este citat și sg. maj. tr. Nicolae Constantinescu, care în seara zilei de 23 decembrie, după un contraatac inamic, cu care de fapt se pătrunsese în statele liniei inamice și se interceptase linia telefonică a unui P.C., a trecut prin liniile inamice raportând la timp situația, permițându-se a se lua hotărârile necesare ducerii luptei.

La 24 decembrie, în timp ce trupele alpine germane se infiltraseră și interceptase legătura telefonică a unui regiment de infanterie, care rezista eroic la Cota 798, slt. Nicolae Popescu a urcat cu 10 voluntari printre stâncile de dincolo de linia frontului și a stabilit legătura. Atacat din flanc și de spate a reușit, luptând cu eroism și fermitate să iasă din încercuire salvând materialul și oamenii.

În luptele înverșunate pentru localitatea Zolna a căzut la datorie slt. Gheorghe Ștefanovici din Compania 132 Transmisiuni lovit de un proiectil după ce reînstalase și pusese în funcțiune C. tf. din Zolna.

Sfârșitul luptelor a găsit divizia dobrogeană în raionul Radosin-Polonicks.

În carnețelul cu însemnări personale Toader Postolache a notat amintiri din campaniile militare desfășurate în Ungaria și Cehoslovacia, la care a fost participant: „Pe data de 10 septembrie 1944 compania noastră s-a deplasat cu o garnitură de tren, din București spre fontul de vest, ajungând seara la Szolnoc. La Mezzatur o divizie blindată inamică a capturat o parte din efectivele unei divizii rusești și ale Diviziei 4 Infanterie române, care nu erau dotate cu suficient armament anticar. Intervenția noastră nu a avut efectul scontat, întrucât eram puțini, obosiți și nu cunoșteam locurile. Am pierdut jumătate din efectiv, fiind încercuiți și capturați de ostașii germani. Împreună cu comandantul companiei, căpitanul Virgil Dumitrescu, care cunoștea limba germană, am fost duși la comandantul diviziei germane, care l-a întrebat pe căpitanul Dumitrescu ce părere are despre rezultatul războiului. Acesta a răspuns că germanii vor pierde războiul. Am fost închiși în lagărul Mischoltz. Pe la 10 decembrie, 15 inși am evadat din lagăr. De la 1 ianuarie 1945 am fost mutat în Compania de Poliție din Divizia 9 Infanterie Constanța. Am luptat în Cehoslovacia și am fost rănit ușor în luptele de la Banska Bistrița”⁸²¹.

Colonelul Ioan Lucăl a condus trupele, cu multă dăruire și energie, în timpul luptelor de la Carei și de la Szerencs, din Ungaria. Pe teritoriul Cehoslovaciei colonelul Lucăl a îndeplinit temporar funcția de comandant al Diviziei 9 Infanterie din Constanța (5-31 decembrie 1944), contribuind la eliberarea orașelor Roznava și Dobșina. Aici a fost distins cu ordinul „Mihai Viteazul”, clasa a III-a, cu spade. La 20 martie 1945, a fost înaintat la gradul de general de brigadă și numit la comanda Diviziei 9 Infanterie, pe care a condus-o până la 9 aprilie 1945, când a fost chemat în țară și numit șef al Comendurii Garnizoanei Militare București.

⁸²¹ *Ibidem*, p. 188. Sublocotenent Toader Postolache.

Printre maghiari, s-a constatat în general „o conduită binevoitoare”⁸²² față de trupele române, deoarece acestea au avut un comportament uman, nu violent și brutal față de localnici, așa cum l-au demonstrat „aliații” sovietici.

În Slovacia, ostașii români erau primiți și priviți „cu multă prietenie”. Doar în Cehia primirea a fost mult „mai puțin amicală”⁸²³ făcută armatelor române, spre deosebire de Ungaria și Slovacia. Agentura Subcentrului nr. 1 argumenta această atitudine a cehilor prin faptul că „poporul ceh” era considerat „mai dur, mai egoist și deci mai puțin ospitalier”⁸²⁴ și că populația spera „că după acest act trupele eliberatoare vor pleca imediat în țară”⁸²⁵.

Din interviul realizat cu generalul Mircea Tomescu, ce cuprinde mărturia sa din cel de-al Doilea Război Mondial, menționăm: „[...] După luptele din Ardeal, la care am luat parte, când am ajuns la Carei, Satu Mare, am rămas impresionat de gestul unor soldați. Imediat ce-am trecut frontiera au descălecat, au luat niște pământ, l-au pus în ștergere, l-au legat și l-au pus în buzunar. I-am întrebat: „Ce faceți mă? Dom. maior, dac-o fi să mor, să ni se pună pământul ăsta din țară. Și, din păcate, la morți, le-am satisfăcut dorința. După aceea am luat luptele din Ardeal. Am luptat la satul Răscruți, aicea la noi, lângă Cluj unde am avut o misiune mare. Satul Răscruți era ocupat de nemți și ne-au ținut pe front, iar eu cu două plutoane am descălecat și am venit în spatele nemților. Am trecut printr-un câmp de mine și după trei ore de luptă am reușit să-i dăm înapoi. Pe urmă am luat parte la multe alte lupte”⁸²⁶. Soldații la care făcea referire maiorul de atunci, Mirecea Tomescu, erau și dobrogeni.

Militarii dobrogeni au dovedit eroismul și curajul de a-și apăra țara, precum și lupta pentru apărarea României Mari.

⁸²² A.N.I.C., fond P.C.M.-Cabinet, dosar 198/1944, f. 157.

⁸²³ *Ibidem*, f. 173.

⁸²⁴ *Ibidem*, f. 173.

⁸²⁵ Cezar Măță, *op. cit.*, p. 181.

⁸²⁶ Tomescu Mircea, *Am fost prima unitate din regiment care a luat contactul în 41 cu inamicul, cu rușii*. Fragment din interviul realizat de Roxana Onică cu Generalul Mircea Tomescu (n.1906), ce cuprinde mărturia sa din cel de-al Doilea Război Mondial.

http://www.memoria.ro/?location=view_article&from_name=Cercetare%2C+arhive&from=bG9jYXRpb249c3R1ZGlp&cid=212&id=1551